

Länsstyrelsen Jämtlands län

Djur- och miljöenheten
Åsa Regnander Dahl
010-2253250

Yttrande

Datum
2021-03-08

Diarienummer
282-9015-2020

Regeringskansliet
c/o Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Rapporten 2019:17 ”Krav på att hålla djur lösgående”

Ert dnr N/2020/02300

Länsstyrelsen Jämtlands län har fått Jordbruksverkets rapport ”Krav på att hålla djur lösgående” på remiss och önskar lämna följande synpunkter på rapporten.

Sammanfattning

I Jämtlands län har flertalet djurhållare som har rätt förutsättningar redan gjort en omställning till lösgående djur. Det gäller alla djurslag. Länsstyrelsen anser att en snabb omställning med förbud att binda upp djur skulle leda till nedlagda verksamheter och negativa effekter för landsbygden. Det skulle försvåra möjligheten att nå miljömålet ”Ett rikt odlingslandskap” då mindre besättningar är mycket viktiga för att hålla markerna öppna.

Länsstyrelsen anser att det behövs en relativt lång övergångstid innan reglerna träder ikraft och att mindre besättningar med mjölkkor även fortsättningsvis ska få hållas i uppbundna system. Detta är viktigt utifrån husdjurgenetisk och kulturhistorisk synvinkel men främjar också miljö, en levande landsbygd och möjlighet till självhushållning. Undantagen bör kunna kombineras med regelbunden rastning. I traditionell fåboddrift bör det vara tillåtet att binda upp även getter samt handjur av nötkreatur nattetid.

Situationen i Jämtlands län

I Jämtlands län har jordbruk med djurhållning bedrivits över i stort sett hela länet. I vissa delar har det varit småbruk med ett fåtal djur, i andra bördigare områden har djurbesättningarna varit större. Idag har de flesta småbruken lagts ner av lönsamhetsskäl och besättningarna har blivit färre och större. De små gårdarna och jordbruksmarken finns dock kvar och kan ofta köpas för rimliga priser.

Många djurhållare har ställt om till lösdriftssystem, men det finns fortfarande ett antal mjölkbesättningar med uppbundna kor i länet. Länsstyrelsen uppskattar att ca 30 % av mjölkleverantörerna fortfarande har korna uppbundna. Flertalet av dessa kommer sannolikt att sluta om krav på lösdrift införs.

Länsstyrelsen arbetar för att hela länet ska leva och att jordbruksmarken ska brukas. Det är därför viktigt att det finns möjlighet att hålla djur och bedriva mjölkproduktion även i områden där stordrift inte är möjlig.

Vi ser nu en trend att nya lantorbsbor flyttar ut till de mindre byarna. Det finns ett växande intresse för att producera sin egen mat inklusive att hålla ett par kor för egen mjölkproduktion. Även de djurhållare som sommartid håller djur i traditionell fäboddrift har ett fåtal djur. De behöver kunna ställa upp sina djur på ett rationellt sätt även vintertid utan stora kostnader för ombyggnation.

Specifika kommentarer

Sammanfattningen

Det blir förvisso ingen omställningskostnad för den som väljer att sluta men det blir ett inkomstbortfall i förtid som kan få konsekvenser för den enskilde.

Investeringsstöd är ett starkt incitament till ombyggnad som är viktigt att behålla och även bevilja för den lilla besättningen. Den mindre producenten som har djur för självhushållning och eventuell försäljning i närområdet missgynnas oftast på grund av sin litenhet i investeringsstödssammanhang. Det finns idag en undre gräns på 100 000 kr för att en investering ska få stöd.

Avsnitt 1.3 sid 3

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att begreppet tillfällig uppbindning definieras ytterligare och att det inbegriper möjligheten att kortvarig binda upp djur under några dagar. Det kan i vissa situationer till exempel vid extremt väder eller om ett djur behöver vänjas vid hantering vara nödvändigt att hålla djuren uppboundna under en kortare period.

Avsnitt 3.1.1 sid 8

Länsstyrelsen vill korrigera uppgiften att alla mjölkbesättningar i Jämtlands län utom en skulle påverkas om krav på lösgående djur infördes. Korrekt uppgift är att alla mjölkbesättningar utom en i Härjedalen skulle påverkas. I länet som helhet har de flesta mjölkbesättningarna redan ställt om till frigående system.

Avsnitt 4.1.7 sid 18.

Länsstyrelsen anser att de regler som idag gäller för ekologiska besättningar med uppbindning vintertid i kombination med rastning skulle kunna gälla även för konventionella mindre besättningar. Djurskyddsproblemen förknippade med uppboundna djur kan kompenseras med krav på regelbunden rastning. I en liten besättning där det inte är möjligt att gruppera djuren finns det även positiva aspekter på uppboundna system. Utfodringen kan anpassas individuellt och ranglåga djur slipper stress.

Avsnitt 5.1 sid 21

Länsstyrelsen delar uppfattningen att långsiktiga effekter kan uppstå även utan lagstiftning om lösgående djur. I Jämtlands län har en omställning till lösdrift pågått de senaste 20 åren. Mejeriernas krav, till exempel Arlas beslut att inte att köpa upp ekomjolk från gårdar som håller uppboundna djur från och med år 2024 bidrar också till att uppboundna system fasas ut.

Avsnitt 5.3 sid 22

Länsstyrelsen i Jämtland konstaterar att samtliga djurstall som ligger till grund för beräkningarna är stora och är beräknade att ligga i södra och mellersta delarna av Sverige. Kostnaderna per djurplats speglar inte kostnader och intäkter för den lilla besättningen.

Avsnitt 5.3.2.1 sid 35

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att flertalet djurhållare som har rätt förutsättningar redan gjort en omställning till lösgående djur.

Avsnitt 5.3.2.1 sid 36

Länsstyrelsen i Jämtlands län befarar att det är mer än 25 procent av djurhållarna med mjölkkor som helt kommer att lägga ner sin verksamhet om förbud att binda upp djur införs. Det blir färre mjölkgårdar i inlandet redan idag. Det geografiska läget på många av gårdarna är sådant att det helt enkelt inte finns någon granngård som kan utvidga sin verksamhet. Det är inte heller möjligt att ha stora djurhållningar överallt i länet eftersom markerna inte räcker till eller är för utspridda för storskalig foderproduktion. På vissa håll är det dessutom inte möjligt att starta upp nya mjölkbesättningar eftersom mejerierna inte vill förbinda sig att hämta upp mjölken.

Avsnitt 5.3.2.1 sid 43

Beräkningarna kring kapitalkostnader och resonemang kring arbetstidsvinster saknar de minsta besättningarna på runt 10–25 mjölkkor där robot absolut inte är ett alternativ. Det vore intressant att se även en sådan beräkning. Även i besättningar med köttproduktion där djuren hålls i befintliga stallar är det svårt räkna hem investeringen i minskad arbetskostnad och produktionsökning för den lilla besättningen. Risken finns att fler lägger ner helt.

Avsnitt 5.4.1 sid 54

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att snabb omställning för mjölken kan leda till nedlagda verksamheter speciellt i norra Sverige. Dessutom kan tilläggas att en omställning från mjölkproduktion till köttproduktion ökar klimatbelastningen då kött producerat med djur från mjölkproduktion är bättre resursutnyttjande ur klimatbelastningssynpunkt.

Avsnitt 5.4.4 sid 57

Länsstyrelsen delar uppfattningen att en snabb omställning med ett totalt förbud att binda upp djur medför stora negativa konsekvenser för landsbygden.

Avsnitt 5.4.5 sid 57

En snabb omställning skulle försvåra möjligheten att nå miljömålet ”Ett rikt odlingslandskap”. Krav på lösdrift skulle påskynda nedläggningen av mindre mjölkgårdar som är viktiga för att hålla marker öppna. Kravet skulle inte ge nämnbar påverkan avseende köttdjur, häst och getter i länet.

Avsnitt 5.4.6 sid 59

Länstyrelsen i Jämtlands län håller med föreningarna som jobbar för att bevara lantraserna om att många genetiskt viktiga djur löper stor risk att slås ut om att krav på lösgående djur införs utan möjlighet till undantag. Även de djur som inte ingår i genbank men som har inslag av lantras borde kunna ges dispens från uppbundet system.

Avsnitt 5.4.7. sid 60

Det traditionella fäbodbruket med mjölkdjur och tillverkning av olika fäbodprodukter kommer definitivt att påverkas negativt av ett krav på lösgående djur. Här utgör de mindre besättningarna en mycket viktig del för bevarandet av kulturmiljön. Djur som stallas in på fäbod binds upp inomhus. Vintertid hålls de också i ett uppbundet system. Även handjur som hålls i traditionell fäboddrift bör få bindas upp nattetid. På fäboden har djuren alltid tagits in på natten för att skyddas från insekter och rovdjur. Länstyrelsen ser inga som helst djurskyddsproblem med det, tvärtom det värnar djurskyddet.

Kor som ska mjölkas för hand eller med maskin som sätts på för hand måste ha nära kontakt med människor från tidig ålder så att de blir trygga och accepterar hanteringen. Det gäller i synnerhet allmogeraserna som har ett annat temperament än till exempel Holsteinkor som är den dominerande rasen i de stora besättningarna. Om fjällkorna, den vanligaste allmogerasen i vårt län, inte hanteras nära och regelbundet av människor under uppväxten, blir de skygga, svåra att hantera och kan inte fungera som mjölkdjur. Mjölkkor på fäbodvall måste ha förtroende för människor, de måste gå att mjölka och att leda utan problem. Ett uppbundet system främjar detta.

Det förekommer även att allmogeraser hålls lösgående som dikor. Det gynnar visserligen numerären av till exempel fjällkor men risken är uppenbar att man tappar rasens unika mjölkegenskaper. I den djurhållningen sker inte heller samma avelsurval för hanterbarhet. Att hålla djuren lösgående för köttproduktion är alltså inget fullgott alternativ för att bevara de gamla allmogerasernas egenskaper.

Länstyrelsen vill understryka att krav på lösgående djur även för fäbodbrukare kommer att förändra den kulturella driften. Risk finns att hela fäbodkulturen ändrar inriktning. Vi ser redan idag att många går över från mjölkdjurshushållning till enbart köttproduktion på fäbodarna. Detta gör att hela den traditionella kulturen utarmas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande landshövding Susanna Löfgren med länsveterinär Åsa Regnander Dahl som föredragande. I den slutliga handläggningen deltog även husdjurskonsulent Agneta Andersson, djurskyddssamordnare Lena Råghall, vikarierande länsråd Kristina Albertsson och jurist Jon Paulsson.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför underskrifter

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Yttrande

Datum
2021-03-08

Diarienummer
282-9015-2020

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.